

همین که اخبار در این زمینه اطلاع رسانی کند و هر روز يك زنگ خطر زده شود که چه تعداد مبتلا بر اثر کرونا جان خود را از دست داده اند واقعا موثر است. باید همیشه این هشدار به مردم گوشزد شود. اگر خود معاون و وزیر بهداشت می گویند آمار واقعی دوبرابر است ای کاش این موضوع را در اخبار ذکر و این جمله را تکرار کنند که اگر امروز درگذشتگان ۴۵۰ نفر است، طبق گزارش وزارت بهداشت این تعداد دوبرابر است

گفت و گو با دکتر کیانا فرهی، مجری و کارشناس پزشکی

یک شبکه اختصاصی برای کرونا لازم است

آزاده باقری
روزنامه نگار

ویروس کرونا در این چند ماه اخیر در راس تمام امور قرار گرفته است و کمتر کسی را می توان یافت که دست به گریبان این ویروس منحوس نشده باشد. برای همین هم کسب اطلاعات، به دست آوردن اخبار، دنبال کردن مطالب جدید و تازهای که هر روز متفاوت تر از دیروز است، بیشتر از هر زمان دیگری طرفدار پیدا کرده و اطلاعات درست و غلط، شایعه یا واقعیت دست به دست می شود. در این میان نقش رسانه ها نیز پررنگ شده و از يك سو وظیفه اطلاع رسانی اخبار و از سوی دیگر آموزش و اطلاع رسانی درباره این ویروس و کمک گرفتن از متخصصان در این زمینه فعالیت هایی است که تلاش شده تا صداوسیما به آنها به درستی بپردازد. پخش برنامه های تخصصی سلامت و برنامه سازی در این خصوص از جمله مواردی است که می توان به آنها اشاره کرد. پزشکان و متخصصان نیز تلاش می کنند با حضور در برنامه های سلامت محور اطلاعات دقیق و درستی به مخاطبان بدهند. با دکتر کیانا فرهی، نیز که به عنوان کارشناس و متخصص در برنامه های سلامت محور حضور دارد به گفت و گو نشستیم تا در زمینه اطلاع رسانی صداوسیما درباره ویروس کرونا بگوید و پیشنهادهایی را که می تواند در این زمینه موثر باشد ارائه دهد.

خانم دکتر با توجه به تخصص و تجربه ای که به دست آورده اید آگاهی بخشی برنامه های صداوسیما در چند ماه اخیر را چگونه ارزیابی می کنید؟

به نظر من تلویزیون در خصوص اطلاع رسانی عملکرد خوبی از خود نشان داده است. به ویژه در ابتدای همه گیری توانست در این زمینه تاثیرگذار و موثر عمل کند. اما تصور من بر این است با توجه به دغدغه کلی که در این زمینه وجود دارد اگر شبکه ای اختصاصی مانند شبکه سلامت، بخش اعظم فعالیت خود را به صورت ویژه و تخصصی به اطلاع رسانی و آگاهی بخشی در زمینه کرونا می گذاشت و سایر شبکه ها آن را پوشش داده و تکمیل کننده چنین اطلاعاتی بودند بهتر بود. چون در حال حاضر می بینم علامت سوال های بسیاری در این زمینه وجود دارد که پاسخ روشنی به آنها داده نشده است. بنابراین بر این باور هستم صداوسیما اطلاع رسانی کلی را به خوبی انجام داده، اما کافی نبوده، چون همچنان هم سوالاتی که در میان مردم وجود داشته وجود دارد. بنابراین فکر می کنم صداوسیما به جای تهیه برنامه های پراکنده که هر شبکه دارد، اگر يك شبکه به صورت اختصاصی اطلاع رسانی را بر عهده می گرفت و باقی شبکه ها نکات مفید آن را پخش می کرد بهتر بود و در حال حاضر شاهد مشکلاتی که با آنها مواجه هستیم نبودیم.

محتوای برنامه های تولید شده را از نگاه يك متخصص پزشکی چگونه ارزیابی می کنید؟

۵۰ درصد محتوایی که تهیه می شود کارایی داشته و ۵۰ درصد دیگر از این کارایی بهره مند نیست. چون همچنان به برخی از سوالات اساسی مردم پاسخ واضحی داده نشده است. سوالاتی مانند این که چه زمانی باید تست کرونا داد را هنوز کسی به صورت واضح نمی داند. یا چه زمانی لازم است تا سی تی اسکن ریه انجام شود؟ یا پاسخ به این سوال که وقتی تست منفی باشد، اما احساس خستگی و سایر علائم دیگر مشهود باشد آیا آن فرد کرونا دارد یا خیر هنوز پاسخ روشنی درباره آن نیست. از این دست سوالات، سوالاتی هستند که هر فردی در مراکز درمانی فعالیت دارد ممکن است از سوی مردم بارها با آن مواجه شده باشد. پس همین موضوع نشان می دهد این اطلاع رسانی کافی نبوده و سوالات اساسی از نظر محتوایی تا حدی که افکار عمومی اکتان شوند پاسخ داده نشده است.

ایمنی سنجی در مورد ویروسی که تا این حد جدید است به هیچ عنوان کاری درست و علمی نیست و ممکن است هم اکنون ایمنی خوبی بدن نشان دهد، اما چند ماه بعد همین بدن با افت ایمنی مواجه شود. پس تست سنجش آنتی بادی تنها در زمان های خاص برای افرادی که بیماری های زمینه ای مانند سرطان دارند در اولویت است. علاوه بر این می بینیم که هنوز در برخی موارد تب سنجی صورت می گیرد که در حال حاضر کار غلطی است؛ اما به دلیل عدم اطلاع رسانی هنوز این کار انجام می شود. این نکات باید بارها از رسانه های مختلف تکرار شود تا مردم باور کنند و این موضوعات را بپذیرند.

برنامه هایی که در حال حاضر از صدا و سیما پخش می شوند تا چه میزان می توانند کیفیت محتوایی خود را ارتقا دهند؟ از نگاه يك پزشك نه يك برنامه ساز فکر می کنید چگونه می توان چنین برنامه هایی را پیش برد که نتیجه اش آگاهی بخشی بهتر برای مخاطب باشد؟

برنامه سازی دقیق و درست این قابلیت را دارد که صد درصد تاثیر خود را روی مخاطب بگذارد. کمترین نمونه های خارجی را ببینید متوجه می شوید تا چه

اخباری که در تلویزیون درباره ویروس کرونا، میزان ابتلا و... اعلام می شود، صحت و درستی آنها و این که تا چه میزان صادقانه با مخاطب برخورد شود تا چه میزان می تواند در باور پذیری بیننده تاثیر بگذارد؟

گرچه بخشی از جامعه پزشکی با این موضوع مخالف هستند، اما به نظر من همین که اخبار در این زمینه اطلاع رسانی کند و هر روز يك زنگ خطر زده شود که چه تعداد مبتلا بر اثر کرونا جان خود را از دست داده اند واقعا موثر است. باید همیشه این هشدار به مردم گوشزد شود. اگر خود معاون و وزیر بهداشت می گویند آمار واقعی دوبرابر است ای کاش این موضوع را در اخبار ذکر و این جمله را تکرار کنند که اگر امروز درگذشتگان ۴۵۰ نفر است، طبق گزارش وزارت بهداشت این تعداد دوبرابر است. آمار اعلام کردن خیلی موثر است که حداقل سطحی از هشدار به جامعه داده شود تا آنها نیز در جامعه هشیا تر عمل کنند. در زمینه چگونه اعلام کردن خبر هم باید دقیق تر و به روز تر عمل کنند. اگر مسئولی می گوید واکسن یا داروی کرونا از سوی يك شرکت کشف شده و تا ۹۰ درصد احتمال درمان را بالا می برد نباید این موضوع در سکوت خبری از بین برود. اطلاع رسانی درست جلوی آفت های بعدی را خواهد گرفت و اگر گفته می شود چنین دارویی به دست آمده هم باید آن را کامل بگویند. چون وقتی گفته می شود این شرکت سازنده بعد از اعلام به دست آوردن دارو و واکسن اعلام کرده تا سال ۲۰۲۱ نمی تواند تولید انبوه يك میلیاردي داشته باشد کل خبر شکل و شمایلش تغییر خواهد کرد. برای همین اخبار هر چقدر کامل تر و به روز تر به مخاطب ها برسد موثرتر است. این موضوع فراموش نشود که اخبار کرونا روز به روز بوده و دغدغه همه مردم است. بنابراین لازم است در این زمینه هم مسئولان، هم رسانه و هم پزشکان متخصص از مردم عقب تر نباشند.

حد در این زمینه موفق بوده اند. حتی برنامه هایی که در فضاهای مجازی مانند اینستاگرام ساخته و فراگیر می شوند هم توانسته اند با برنامه سازی های کوتاه، انیمیشن های کوتاه و ساده يك دقیقه ای پیام شان را به خوبی منتقل کنند. رسانه با بعد وسیعی که دارد و دسترسی اش برای همگان ساده است هم می تواند از همین فرمول استفاده کرده و موثر واقع شود. بهترین راهکار در این است که به جای کلی گویی، روی يك موضوع جزئی تمرکز کرده و فقط درباره همان موضوع صحبت شود. مثلا در مدت زمان کوتاهی فقط به مبحث تست کرونا پرداخته شود. چون به عقیده من، یکی از بزرگ ترین اشکالات برنامه های سلامت و پزشکی، طولانی بودن آنهاست. اگر پنج دقیقه به يك موضوع اختصاص داده شود و این پنج دقیقه، بارها تکرار شود؛ تاثیرگذاری بیشتری خواهد داشت. همان کاری که در فضای مجازی دارد رخ می دهد. يك ویدیوی يك دقیقه ای بارها در این فضا می چرخد و دیده می شود و تاثیر خودش را می گذارد. البته در این بین گاهی اطلاعات غلط هم بسیار دست به دست می شود. مثلا این که می گویند در زمان کرونا، لبنیات نباید مصرف شود در صورتی که این طور نیست یا در مورد داروها، شاهد آن هستیم بسیاری در حال مصرف آنتی بیوتیک هستند که اصلا تاثیری ندارد. این اطلاع رسانی ها اگر در قالب کلیپ های کوتاه گفته و بارها و بارها پخش شود واقعا تاثیرگذار است و کمک می کند تا اطلاعات غلط هم به خورد مخاطب نرود.

پزشك ها در این برنامه ها چگونه می توانند يك موضوع را خلاصه و قابل فهم به مخاطب برسانند؟

پزشك براساس سابقه و تخصص خودش صحبت می کند. بهترین کار این است از پزشکی که به تجربه تر و چهره هایی هستند که اساتید آن رشته اند دعوت شده و اطلاعاتی که نیاز است را در قالب يك سوال جزئی مطرح کنند تا پزشك، همان يك سوال را جواب دهد. پزشك در این زمان خیلی بهتر هم می تواند پاسخ دهد. در حال حاضر یکی از اشکالات برنامه های پزشکی این است، پزشك باید به سوالاتی که در پیامک ها ارسال می شود پاسخ دهد و برای همین مباحث درهم و قاطی شده و بسیاری از نکاتی که باید گفته شود در میان تنوع سوالات گم خواهد شد.